

Fängslad av fiske?

En guide för ansvarsfulla fritidsfiskare

Fritidsfiske är en av de populäraste hobbyerna i vårt land. Fiskbestånden har redan länge utvecklats till det sämre och enbart lagstiftning räcker inte till för att säkra fiskbestånden. Förutom lagstiftning behövs varje fiskares aktiva insats samt kunskaper om rätta fiskemetoder.

Den här broschyren behandlar principerna för hållbart fiske, olika fiskeredskap, den rätta behandlingen av fiskar samt vad man ska ta i beaktande i sin omgivning då man fiskar.

Hur blir man en ansvarsfull fritidsfiskare?

Varje fritidsfiskare kan göra sitt för att bevara fiskarterna och främja fiskarnas välfärd. Som en ansvarsfull fritidsfiskare beaktar du i din verksamhet åtminstone följande synpunkter:

- Skaffa dig tillbörliga fisketillstånd på adressen www.kalastusluvat.net
- Fiska endast av de livsdugliga fiskbestånden
- Bekanta dig med aktuella förordningar och se till att du inte fiskar fridlysta arter
- Välj de mest ändamålsaktiga fiskeredskapen
- Var inte glupsk utan tänk på hur stora fångster och hur stora fiskar du på riktigt behöver
- Även fiskarna är levande djur så behandla dem enligt djurskyddslagens anda
- Orsaka din fångst så lite lidande som möjligt
- Släpp tillbaka de stora individerna så försäkrar du dig om att det finns tillräckligt med storvuxna individer kvar i fiskbeståndet. På detta sätt ser du till att det finns tillräckligt med stora moderfiskar kvar i beståndet och förbättrar fiskbeståndets ärftliga egenheter och stabilitet
- Glöm dina fördomar om s.k. skräpfisk – smakliga måltider kan beredas också av exempelvis mört.

Hur blir man en ansvarsfull fritidsfiskare?

Då man börjar med fiske som hobby ska man först utreda behövliga fisketillstånd och fiskevatten. Mete och pimpelfiske omfattas av allemansrätten och är tillåtet överallt förutom på områden där det finns särskilda restriktioner. Områden där fiskeförbud råder kan hittas på jord- och skogsbruksministeriets webbsida (på finska): <http://map.genimap.com/MMM/Kalastuskieltoalue/Kalastuskieltoalue>

Under 18 åriga och över 65 åriga får förutom meta och pilka också utan separata avgifter fiska med andra spöredskap. Den nya fiskelagen, som träder i kraft i början av år 2016, möjliggör att över 18 åriga kan gentemot avlagd statlig fiskevårdsavgift (39 euro) även fiska med drag. De medel som inflyter via fisketillståndsavgifterna används till bl.a. att täcka de ersättningar som ska betalas till fiskevattenägarna, att stöda verksamheten på fiskeriområdet samt att främja fiskeri genom bl.a. upplysningsarbete och utplantering.

Då man har som avsikt att börja fiska är det bra att på förhand tänka på vilka fiskar man vill fiska och planera användningen av fiskeredskapen på sätt att fångstmängden hålls i proportion till eget husbehov. Försäljning av fisk hör endast till yrkesfiskare.

Det lönar sig att både bereda och äta fiskarnas då den är färsk. Det lönar sig inte att fiska för att frysa ner

fångsten för fiskens kvalitet försämrats snabbt då den nedfrysas. Det är bra att lära sig nyttja olika fiskarter för så kallade skräpfiskar existerar inte utan rätt sätt tillbe-
rett är nästan all inhemsk fisk läcker. Då man bereder fisken ska man ta i beaktande hur benig den är.

Fiskar är kännande, levande varelser och då man handskas med dem ska man ta detta i beaktande på samma sätt som man beaktar det då det gäller vilket annat djur som helst. Fiskar känner smärta och får stress men de kan inte ge ifrån sig ljud för att uttrycka sitt känsloläge. Den som fiskar kan markant inverka på fiskarnas smärtnivå och stressmängd genom att välja passliga fångstredskap samt genom att omedelbart avliva de fiskar som tas till fångst.

Fisken avlivas genom att först slå ett rappt slag med t.ex. en träklubba på dess huvudskål, bakom ögonen. Efter detta skärs fiskens hals upp med en kniv, bakom gälarna, och man låter blodet rinna ut förrän fortsatta behandlingsåtgärder. Levande fiskar bör inte transporteras i vattenämbar för det orsakar stress till dem vilket också fördärvar köttets kvalitet. Att använda levande fiskar som bete är djurplågeri. I fiskredskapsaffärer samt på varuhusens fiskredskapsavdelningar kan fås många olika slag av konstgjorda beten samt andra redskap med vilka du får alldeles tillräckligt med fångst.

Valet av fångstfisk

Fiskelagen förpliktar att undermåliga och fredade fiskar släpps fria. En ansvarsfull fiskare frisläpper förutom dessa även de resligaste individerna av de fiskarter som fortplantas på naturlig väg. Enligt undersökningar producerar de stora moderfiskarna rikligt med livskraftiga ungar och är i nyckelposition för att fiskbestånden förnyas.

För att säkerställa även de framtida fiskbeståndens riklighet väljer den ansvarsfulla fritidsfiskaren till fångst medelstora fiskar. Exempelvis lönar det sig att ta till matfisk gäddor i storleksklassen 50–70 cm, gösar i storleken 45–55 cm och abborrar av måttet 15–25 cm. Längden mäts från käkspetsen till yttersta ändan av den sammanpressade stjärtfenan.

Till matfisk bör väljas endast fiskar från livskraftiga eller utplanterade fiskbestånd. Om någon fiskart som fås till fångst är uppvuxen via fortplantering, t.ex. regnbågsforellen eller karpén, kan man helt obekymrat ta till fångst även större individer. Utred hurudan situationen är i ditt vattenområde t.ex. angående öringen eller laxen.

Redigeringsfiske och att ta livet av de ursprungliga arterna är onödigt och leder inte till bestående följdverk-

ningar. De stora gäddorna och gösarna är utmärkta som skötare av vattendraget. Då det finns tillräckligt av dessa toppredatorer i vattenområdet hålls de småvuxna fångstfiskbestånden (mört, björkna osv.) i styr.

Att släppa loss fisk

Fiskaren borde alltid ha med sig redskap med vilka man kan lösgöra fisken från fångstredskapet snabbt, även då man inte har som avsikt att ta fisken till husbehov. Hullingslösa beteskrokar gör det mycket lättare att avkroka fisken. Håven ska vara tillräckligt stor

och tillverkad av knutlöst nät så att den inte skadar fiskens hud eller dess fenor.

Om fisken lyfts upp ur vattnet ska man bära upp den stadigt med båda händerna och släppa den snabbast möjligast tillbaka i vattnet. Med tångar går det lätt att lossa krokar. Då man lyfter stora fiskar kan man använda vågsäckar som hjälpmedel och fisken kan läggas på en avkrokningsmatta under tiden som man lösgör kroken. Ifall fisken har skador (blind, gälarna eller käken har lossat, blödningar) ska den omedelbart avlivas.

Fiskemetoder

Mete

Det är tillåtet överallt i Finland att meta utan fiskelov. Det kan finnas begränsningar vid lax- eller sikförande älvar, åar och strömdrag. Med metaspö kan man fiska alla sorter av fisk. Den som metar får vanligtvis till fångst mörtar och abborrar, men det kan löna sig att någon gång försöka meta också sik, flundra, braxen eller strömming. Ibland kan även stora bjässar nappa på frestande beten.

Ett metaspö består av spöet, linan, flötet, sänket samt kroken. Som bete kan i stället för levande beten användas betesmassor som kan köpas i fiskredskapsaffärer. Det lönar sig även att pröva på deg, brödbitar, majs, ost eller ärter, speciellt då man metar karpfiskar. Då man metar är det i allmänhet lätt att släppa tillbaka de fiskar som är för små eller annars önskade.

Spinnfiske, dragrodd och trolling

Att kasta spö eller att ro drag hör till de populäraste fiskemetoderna i Finland. Om du inte är under 18 eller över 65 år måste du betala förutom statens fiskevårdsavgift en länsbaserad handredskapsavgift samt ha ett fisketillstånd på området eller tillstånd av vattenområdets ägare. Vid spinnfiske kastas det konstgjort tillverkade betet, som är fast vid reven, med hjälp av reven och rullen till fiskens förmodade vistelseplats. Vid dragrodd drar man vanligtvis 1–10 drag, som är fästa vid sina egna linor, bakom en långsamt framåtskridande båt, djupet väljs av den som fiskar. Båten rors med hjälp av åror, eller körs med båtmotor (trolling).

Det finns konstgjorda beten i alla storlekar och färger: drag, jiggar, flugor och kombinationer av dessa. De allmänaste dragtyperna är vobbler, spinnare, skeddrag och jiggar. Spinnare är passliga för abborrar, skeddrag för gäddor och vobbler för gösar. Dragets storlek ska väljas enligt fisken: för små fiskar små och för stora fiskar stora. I mörka vatten används ofta mörka drag och i klara vatten ofta blanka ku-

Beten där trekrokar bytts ut till enkelkrokar.

lörta drag. Vid anskaffning av drag måste du beakta att spöet, rullen, linan och draget är kompatibla. De fångstfiskar man vill ha samt vattendraget preciserar hurudana drag det lönar sig att fiska med. Genom att pröva dig fram finner du de mest lockande dragen till just ditt vattendrag.

Många anser flugfiske höra till fiskemetodernas adel. Med flugfiske fås till fångst mångahanda fiskar alltifrån rovfiskar till sådana som äter ryggradslösa djur. Vid spinnfiske är det relativt lätt att ha kontroll över fångstmängderna och fiskarterna. Det kan alltid uppstå överraskningar, men det är kryddan i fiskehobbyn. Det rekommenderas att man byter ut trekrokar till enkelkrokar och helst till hullingslösa krokar, så att det går lättare att lösgöra undermåliga och för stora fiskar snabbt och utan att åstadkomma skada till dem.

Då du fiskar med drag eller metar ska du inte trötta ut fiskarna. Lyft upp fisken så fort som möjligt och avkroka den genast. Lär dig att knyta linbeständiga

knutar och kom ihåg att ta med dem i båten. Ansvarsfullt genomfört spinnfiske är i bästa fall ett djurvänligare alternativ till fiske med nät, där de flesta fiskar dör genom att långsamt storkna.

Nätfiske

Att fiska med nät är en ganska typisk finländsk fiskemetod. Annanstans i världen brukas metoden inte i motsvarande mängd. Att fiska med nät kan anses vara intensivfiske och det är av största vikt att man planerar det väl förrän man sätter igång. För att fiska med nät måste den som fiskar ha ett giltigt intyg över att statens fiskevårdsavgift är betald och inneha vattenområdets ägares lov att fiska på vattnet.

Näten är beträffande fiskarnas storlek mycket selektiva fiskeredskap. Det största problemet med nätfiske är att man får till fånga alla sorter av fiskar enligt maskstorleken. Då man använder nät med för tät maskstorlek får man till fångst sådana fiskar som ännu borde växa och föröka sig. Fiskarna får i näten ofta skador och till och med dör, och man kan därför inte mera släppa loss dem. Även fridlysta och utrotningshotade fiskar kan fastna i nätet. Då man fångar fisk med nät väljer man den önskade fångsten inte enbart genom att välja ett nät med viss maskstorlek utan man väljer det också enligt var nätet läggs ut.

Utred begränsningarna i ditt fiskevatten förrän du anskaffar näten och sätter ut dem. Överväg då du köper tillstånd att sätta ut nät även om fiskeområdets bestämmelser inte begränsar mängden av tillstånd. Använd helst nät med stora öglor för att fiskarna som du får till fånga är tillräckligt stora och har hunnit föröka sig helst ett par tre gånger förrän de blir tagna till fånga. Det är inte rekommenderbart att fiska med nät på områden där det är lektid för det kan skada leken. Du kommer ju ihåg att man ska kolla näten minst en gång per dag.

Katsa

För att fiska med katsa måste du ha ett giltigt intyg över betald statlig fiskevårdsavgift samt vattenområdets ägares tillåtelse. Dessa s.k. slussfångstredskap hör till våra äldsta och vanligaste fiskemetoder. Med katsa har man möjlighet att få även stora fångster. Som fördel med katsa kan anses att det är möjligt att släppa loss t.ex. stora rovfiskar. Katsan måste kollas tillräckligt ofta, helst minst en gång per dag. Om fiskarna är länge i katsan kan de skadas och bli stressade. Då minskar deras motståndskraft, huden kan få sprickor och olika bakterier och andra sjukdomar gör fisken sjuk. Om katsan placeras på grunt vatten och dess öppning blir delvis ovanför vattenytan kan vattenfåglar eller däggdjur simma in i den. Lagen förutsätter att man stänger den delen av öppningen som är ovanför vattenytan så att det inte är möjligt för vattenfåglarna att simma in i katsan. Även då man

förvarar katsan på torra land ska öppningen vara fast så att inte fåglar och däggdjur hamnar i en dödsfälla.

På Saimen bör man använda sådana katsor som är märkta som säkra för vikare.

Ta hänsyn till omgivningen

En ansvarsfull människa som rör sig i naturen och fiskar tar alltid i alla sina göromål i beaktande omgivningen. Den som fiskar bör vitt ta i beaktande fåglar, däggdjur, fiskar, växter, områdets invånare, sommarstugegästerna och övriga som rör sig på området. Soporna bör föras till vederbörliga soptunnor och ingenting överlopps får lämnas kvar i naturen: speciellt farliga för djuren är linor och sopor. I vattenområden får inte släppas ut sådana djur eller växter som inte hör dit. Då man förflyttar sig från ett vattendrag till ett annat bör redskapen vid behov desinficeras så att möjliga smittosjukdomar (t.ex. kräftpest) och parasiter inte förflyttas från en plats till annan. Man bör meddela myndigheterna om förorenade vattenområden, döda fiskar och om djur som inte hör hemma på området.

Text: Hannu Lehtonen,
FD, professor i fiskevetenskap;
Juha Valste, FM;
Eläinsuojeluyhdistysten Kummit ry
Bilder: Hanna Heikkilä
Översättning: Marie Dalton

Broschyren kan laddas ner på adressen:
www.esyjenkummit.net
samt på
www.sey.fi/julkaisut/tilattavat-esitteet/muut-esitteet

Tilläggsinformation:
www.vapaa-ajankalastaja.fi/vastuullinen
www.suomenhaukiseura.com
www.jarvilohi.fi
www.virtavesi.com
www.helsinki.fi/keskala
wwf.fi/kalaopas
www.suomenluonto.fi

Lästips:
Kesämökin kalaherkut (WSOY),
Vetikko Jaana, Nyberg Kari, Rinne Veikko